

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи
з навчальної дисципліни**

"КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ"

для студентів спеціальності

8.03050501 "Управління персоналом та економіка праці"

всіх форм навчання

Затверджено на засіданні кафедри управління персоналом та економіки праці.

Протокол № 6 від 17.12.2013 р.

Укладач Лаптев В. І.

М54 Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни "Корпоративне управління" для студентів спеціальності 8.03050501 "Управління персоналом та економіка праці" всіх форм навчання / укл. В. І. Лаптев. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 28 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни із зазначенням питань і завдань для самоопрацювання. Вміщено тести та контрольні питання для самодіагностики засвоєння змісту навчальної дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050501 "Управління персоналом та економіка праці".

Вступ

Самостійна робота студента – форма організації навчального процесу, при якому заплановані завдання виконуються студентами під методичним керівництвом викладача, але без його особистої участі.

Самостійна робота студентів є специфічним видом діяльності навчання, головною метою якого є забезпечення засвоєння в повному обсязі навчальної програми шляхом свідомого закріплення, поглиблення і систематизації набутих теоретичних знань, а також опанування навичок роботи з навчальною і науково-методичною літературою, вміння вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

Формування компетентностей із навчальної дисципліни "Корпоративне управління" здійснюється під час аудиторних занять, але для закріплення знань та розвитку компетентностей необхідна самостійна робота з боку студента.

Вивчення навчальної дисципліни включає самостійну підготовку студентами навчальних матеріалів до поточних аудиторних занять: семінарів, практичних занять, контрольних робіт, ПМК, а також проведення самостійної пошуково-аналітичної та наукової роботи. Крім того, згідно з програмою навчальної дисципліни окремі питання тем студенти вивчають самостійно.

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної дисципліни може виконуватись у бібліотеці, навчальних кабінетах, а також у домашніх умовах. У необхідних випадках ця робота проводиться відповідно до заздалегідь складеного графіку, що гарантує можливість індивідуального доступу студента до потрібних дидактичних засобів. Графік доводиться до відома студентів на початку поточного семестру.

Самостійна робота з навчальної дисципліни передбачена навчальним планом підготовки студентів спеціальності 8.03050501 "Управління персоналом та економіка праці".

Виконання самостійної роботи студенти забезпечується такими навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення даної навчальної дисципліни:

робочою програмою даної дисципліни, яка розроблена відповідно до нормативної програми Міністерства освіти і науки України;

конспектом лекцій із навчальної дисципліни;

методичними рекомендаціями для виконання практичних завдань, які базуються на конкретних реальних ситуаціях;

опорно-логічним конспектом лекцій, який надається викладачем у вигляді мультимедійних презентацій лекцій, які розміщені на сайті дистанційного навчання ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Для самостійного опрацювання студентам також рекомендується спеціальна література, періодичні видання, а також посилання на інформаційні ресурси.

Самостійна робота студента може бути ефективною за наявності контролю з боку викладача. Зворотній зв'язок дозволяє викладачу своєчасно отримати інформацію про ступінь засвоєння студентами програмного матеріалу, допомагає отримати додатковий матеріал, який характеризує індивідуальні властивості кожного студента, що позитивно впливає на об'єктивність підсумкової оцінки знань студентів.

Основними формами організації контролю за самостійною роботою студентів є: поточний контроль знань студентів, модульний контроль знань, семестровий контроль, тестування, аналіз індивідуальних та групових завдань, аналіз графічного матеріалу, прослуховування реферативних виступів, обговорення окремих проблем, визначених самостійною роботою. Особливе значення для здійснення контролю за виконанням студентами самостійної роботи мають консультації.

Основні компетентності, які закріплюються в процесі самостійної роботи наведено в табл. 1.

Навчальна дисципліна складається з 9 тем.

Конкретні рекомендації щодо вивчення кожної з цих тем, перелік питань для самоконтролю, тестові завдання, форми контролю і рекомендована література, викладена в методичних рекомендаціях, при цьому звертається увага, що не можна обмежуватися вивченням тільки рекомендованої літератури. Для виконання завдань самостійної роботи студенту необхідно ознайомитися з відповідною темою, спрямованою на формування певних компетентностей.

Види самостійної роботи студента (СРС) та форми її контролю наведено в табл. 2.

**Основні компетентності, що закріплюються
у процесі самостійної роботи**

Теми	Закріплені в процесі самостійної роботи компетентності
1	2
Змістовий модуль 1.	
Теоретичні засади формування системи корпоративного управління	
Тема 1. Предмет і система навчальної дисципліни "Корпоративне управління"	Здатність аналізувати основні цілі розвитку корпоративного управління в Україні; здатність аналізувати ключові характеристики корпоративного управління; спроможність базуватися на сформованих принципах корпоративного управління у практичній професійній діяльності; здатність досліджувати різні аспекти корпоративного управління (економічний, правовий, організаційний, трудовий) для реалізації професійної діяльності
Тема 2. Національні та міжнародні стандарти корпоративного управління	Здатність використовувати міжнародні стандарти корпоративного управління на мікрорівні; здатність адаптувати міжнародні та національні стандарти до особливостей господарської діяльності компанії; здатність до пошуку та використання інформації, наданої міжнародними організаціями (ОЕСР, МФФК, ЄБРР тощо)
Тема 3. Світові моделі корпоративного управління	Здатність аналізувати ключові відмінності між існуючими моделями корпоративного управління; спроможність адаптувати моделі корпоративного управління до особливостей української практики господарювання; здатність використання моделей у розробці внутрішніх нормативних документів
Тема 4. Управління державними корпоративними правами в Україні	Здатність аналізувати особливості розвитку корпоративного сектору економіки в Україні; здатність використовувати в діяльності акціонерних товариств положення нормативно-правових актів; здатність до управління державними корпоративними правами в Україні; спроможність оцінки вартості державних прав

1	2
Змістовий модуль 2. Практика управління акціонерними товариствами в Україні	
Тема 5. Органи управління акціонерних товариств	Здатність організувати роботу правління, наглядової ради, корпоративного секретаря та ревізійної комісії; здатність здійснити організацію та проведення загальних зборів акціонерів товариства; спроможність визначати оптимальну кількісну та якісну структуру органів управління акціонерного товариства; здатність до визначення доцільності впровадження в систему управління акціонерного товариства посади (або відділу) корпоративного секретаря
Тема 6. Корпоративні цінні папери, корпоративні фінанси	Здатність до організації та контролю емісії цінних паперів акціонерного товариства; здатність до організації та контролю обігу цінних паперів акціонерного товариства; здатність здійснювати управління корпоративними фінансами; здатність до використання акцій, облігацій та векселів у професійній діяльності
Тема 7. Інформація в системі корпоративного управління	Здатність складати статут, положення про органи управління, регламент загальних зборів та інші необхідні внутрішні документи акціонерного товариства; спроможність організувати систему інформаційних потоків між керівними органами, зацікавленими особами та виконавцями; здатність визначення переліку інформації з обмеженим доступом (конфіденційної та таємної)
Тема 8. Реорганізація і ліквідація акціонерних товариств	Здатність здійснювати зміни в установчих документах акціонерного товариства, пов'язаних із реорганізацією або ліквідацією підприємства; здатність створення дочірніх підприємств, філій та представництв; спроможність організувати роботу ліквідаційної комісії
Тема 9. Ефективність корпоративного управління	Здатність до ефективного управління різними портфелями акцій; спроможність оцінити ефективність корпоративного управління; здатність формування критеріїв оцінки ефективності різних учасників корпоративних відносин

Види самостійної роботи студента та форми контролю

Види та форми СРС	Форми контролю
1. Підготовка до поточних аудиторних занять	
1. Вивчення літератури, текстів лекцій	1. Тестування під час лекцій за результатами вивчення кожної теми
2. Виконання домашнього завдання	2. Перевірка правильності виконання домашнього завдання
3. Підготовка до семінарських занять	3. Доповіді та презентації на семінарських заняттях, активна участь під час обговорення
4. Підготовка до контрольних робіт	4. Написання контрольної роботи
5. Підготовка до ПМК	5. Написання письмового заліку (ПМК)
2. Пошуково-аналітична робота	
1. Пошук інформації для оцінки стану корпоративного управління в Україні, рівня нормативно-законодавчої бази, здійснення порівняльного аналізу особливостей вітчизняного та закордонного досвіду	1. Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять, презентація робіт
2. Аналіз виробничих ситуацій та кейсів	2. Розгляд підготовлених матеріалів, участь у тренінгових вправах
3. Наукова робота	
1. Участь у наукових студентських конференціях, семінарах	1. Доповіді на студентських конференціях, семінарах
2. Підготовка наукових публікацій	2. Обговорення з викладачем матеріалів видання

Самостійна робота є важливим елементом оцінки знань студента. Вона оцінюється за наведеними в табл. 2 формами контролю різних видів СРС відповідно до відведених на неї балів за накопичувальною 100-бальною системою згідно з розробленою технологічною картою.

Інструментарій забезпечення самостійної роботи студентів (СРС) із навчальної дисципліни наведений у табл. 3.

Інструментарій забезпечення СРС із навчальної дисципліни

Змістові модулі та теми	Інформаційна база	Форма проведення (виконання)	Форма контролю	Термін контролю
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади формування системи корпоративного управління				
Тема 1. Предмет і система навчальної дисципліни "Корпоративне управління"	Банк питань для самопідготовки. Банк тестів	Огляд основної та додаткової літератури	Доповіді та презентації на семінарських заняттях, активна участь під час обговорення	1 – 2 тиждень
Тема 2. Національні та міжнародні стандарти корпоративного управління	Банк питань для самопідготовки. Банк тестів. Банк завдань	Огляд основної та додаткової літератури	Доповіді та презентації на семінарських заняттях, активна участь під час обговорення, тестування під час лекцій за результатами вивчення кожної теми	3 – 4 тиждень
Тема 3. Світові моделі корпоративного управління	Банк питань для самопідготовки. Банк тестів. Банк завдань	Огляд основної та додаткової літератури	Проведення семінарського заняття за питаннями, поданими на самостійне опрацювання	5 – 6 тиждень
Тема 4. Управління державними корпоративними правами в Україні	Банк питань для самопідготовки. Банк тестів. Банк завдань	Огляд основної та додаткової літератури, законодавчої бази	Доповіді та презентації на семінарських заняттях, написання колоквіуму	7 тиждень

1	2	3	4	5
Змістовий модуль 2. Практика управління акціонерними товариствами в Україні				
Тема 5. Органи управління акціонерних товариств	Банк питань для самопідготовки. Банк тестів. Банк завдань	Огляд основної та додаткової літератури, законодавчої бази	Розгляд підготовлених матеріалів, участь у тренінгових вправах, доклади та презентації на семінарських заняттях	8 – 10 тиждень
Тема 6. Корпоративні цінні папери, корпоративні фінанси	Банк питань для самопідготовки. Банк тестів. Банк завдань	Огляд основної та додаткової літератури, законодавчої бази	Розгляд підготовлених матеріалів, участь у тренінгових вправах	11 – 12 тиждень
Тема 7. Інформація в системі корпоративного управління	Банк питань для самопідготовки. Банк тестів. Банк завдань	Огляд основної та додаткової літератури, законодавчої бази	Розгляд підготовлених матеріалів, участь у тренінгових вправах	13 – 14 тиждень
Тема 8. Реорганізація і ліквідація акціонерних товариств	Банк питань для самопідготовки. Банк тестів. Банк завдань	Огляд основної та додаткової літератури, законодавчої бази	Розгляд підготовлених матеріалів, участь у тренінгових вправах	15 – 16 тиждень
Тема 9. Ефективність корпоративного управління	Банк питань для самопідготовки. Банк тестів. Банк завдань	Огляд основної та додаткової літератури, законодавчої бази	Розгляд підготовлених матеріалів, участь у тренінгових вправах, написання колоквиуму	17 тиждень

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади формування системи корпоративного управління

Тема 1. Предмет і система навчальної дисципліни "Корпоративне управління"

1. Сутність корпоративного управління.
2. Роль акціонерних товариств (корпорацій) у ринковій економіці.
3. Права та обов'язки акціонерів.
4. Особливості та етапи формування корпоративного управління в Україні.

Питання для самостійного опрацювання

1. Нормативно-правове регулювання корпоративних відносин в Україні.
2. Учасники корпоративних відносин, зацікавлені особи.
3. Акціонерне товариство як організаційно-правова форма підприємства.
4. Діалектика розвитку корпоративних відносин. Приватизація та корпоратизація в Україні.

Література: основна [1 – 4; 6; 8]; додаткова [10; 13; 17; 19; 24; 26; 31].

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Дайте визначення поняттю "корпоративного управління".
2. Які основні завдання корпоративного управління?
3. Яка роль і місце корпорацій у ринковій економіці?
4. Назвіть переваги та недоліки акціонерних товариств (АТ).
5. Назвіть головних учасників корпоративних відносин.
6. Які зовнішні та внутрішні чинники впливають на систему корпоративного управління?
7. Дайте визначення особливостям формування системи корпоративного управління в Україні.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Типи господарських товариств в Україні:
 - а) акціонерні товариства;
 - б) товариства з обмеженою відповідальністю;
 - в) товариства з лімітованою відповідальністю;
 - г) командитні товариства.

2. Статутний капітал якого господарського товариства складається з певної кількості акцій, рівної номінальної вартості:

- а) акціонерні товариства;
- б) товариства з обмеженою відповідальністю;
- в) товариства з лімітованою відповідальністю;
- г) командитні товариства?

3. Скільки відсотків складає кворум загальних зборів акціонерів:

- а) 51 %;
- б) 60 %;
- в) 75 %;
- г) 91 %?

Тема 2. Національні та міжнародні стандарти корпоративного управління

1. Принципи корпоративного управління Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР).

2. Стандарти Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР).

3. Принципи Конфедерації європейської асоціації акціонерів ("Євро-акціонери").

4. Національні кодекси корпоративної поведінки.

Питання для самостійного опрацювання

1. Міжнародні організації, що займаються регулюванням системи корпоративного управління в світі.

2. Міжнародна мережа з корпоративного управління, коментар до принципів ОЕСР.

3. Взаємодія міжнародних стандартів та національного законодавства з корпоративного управління.

4. Кодекси корпоративної етики підприємств.

Література: основна [3 – 5; 7]; додаткова [11; 14; 17; 19; 22; 29 – 31].

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Які об'єктивні обставини призвели до розробки стандартів корпоративного управління?

2. Назвіть групи країн щодо розподілу інвестиційних ресурсів.

3. Надайте структуру системи стандартів корпоративного управління.

4. Які міжнародні організації беруть участь у створенні стандартів?

5. Назвіть основні принципи корпоративного управління Організації Економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР).

6. Особливості ставлення міжнародної мережі з корпоративного управління до принципів ОЕСР.

7. У чому полягає мета та сутність принципів корпоративного управління Європейського банку реконструкції та розвитку?

8. Чиї інтереси захищають стандарти, розроблені Конфедерацією європейських асоціацій акціонерів "Євроакціонери"?

9. Назвіть найбільш відомі національні Кодекси корпоративної поведінки.

10. У якому документі, якої державної установи, викладені рекомендації до системи корпоративного управління в Україні? Його стислий зміст.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Назвіть організацію, яка розробила "Принципи корпоративного управління":

- а) Міжнародний валютний фонд;
- б) Міжнародна фінансова корпорація;
- в) Організація економічної співпраці та розвитку;
- г) Світовий банк реконструкції та розвитку.

2. Яка державна установа здійснює контроль за діяльністю акціонерних товариств в Україні:

- а) Фонд державного майна України;
- б) Національний банк України;
- в) Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку;
- г) Міністерство фінансів України?

3. Зі скількох частин складаються "Принципи корпоративного управління", розроблені Організацією економічного співробітництва і розвитку:

- а) 2;
- б) 3;
- в) 4;
- г) 5?

Тема 3. Світові моделі корпоративного управління

1. Загальна характеристика і елементи моделей корпоративного управління. Системи інсайдерів і аутсайдерів.

2. Основні характеристики англо-американської моделі корпоративного управління.

3. Західноєвропейська (німецька) модель корпоративного управління.
4. Японська модель корпоративного управління.
5. Перехідна модель корпоративного управління.

Питання для самостійного опрацювання

1. Структура власності та корпоративний контроль.
2. Моніторинг діяльності корпорацій.
3. Структура ради директорів.
4. Українська модель корпоративного управління.

Література: основна [2 – 4; 7]; додаткова [10; 12; 15; 22; 24; 25].

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Назвіть основні елементи, що характеризують моделі корпоративного управління.
2. У чому полягає особливість структури володіння акціями і контролю над корпорацією в англо-американській моделі?
3. Назвіть основні функції рад директорів американських корпорацій.
4. Дайте сутнісну характеристику західноєвропейської моделі корпоративного управління.
5. Які дії вимагають схвалення акціонерів у німецькій системі корпоративного управління?
6. Назвіть ключових учасників корпоративних відносин у японській моделі. Охарактеризуйте роль фінансово-промислових мереж.
7. Який зміст і сутність вимог до розкриття інформації щодо діяльності японських корпорацій?
8. Поясніть зміст понять "інсайдер" та "аутсайдер".
9. Який тип контролю над корпораціями у інсайдерської та аутсайдерської системах корпоративного управління?
10. Назвіть основні риси та області розповсюдження перехідної моделі корпоративного управління.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Переважна більшість зовнішніх незалежних акціонерів є характеристикою:
 - а) японської моделі корпоративного управління;
 - б) західноєвропейської моделі корпоративного управління;
 - в) англо-американської моделі корпоративного управління;
 - г) німецької моделі корпоративного управління.

2. Двоступенева рада директорів акціонерного товариства є характеристикою:

- а) японської моделі корпоративного управління;
- б) західноєвропейської моделі корпоративного управління;
- в) англо-американської моделі корпоративного управління.

3. Переважно ринковий корпоративний контроль за допомогою показників фондового ринку є характеристикою:

- а) японської моделі корпоративного управління;
- б) західноєвропейської моделі корпоративного управління;
- в) англо-американської моделі корпоративного управління;
- г) німецької моделі корпоративного управління.

Тема 4. Управління державними корпоративними правами в Україні

1. Визначення державних корпоративних прав. Джерела їх походження.

- 2. Нормативно-правова база корпоративних прав держави.
- 3. Система органів управління корпоративними правами.
- 4. Оцінка вартості державних корпоративних прав.

Питання для самостійного опрацювання

1. Правовий статус Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

- 2. Структура Національної депозитарної системи України.
- 3. Правове регулювання реєстрації прав власності на цінні папери.

Література: основна [1 – 4; 8]; додаткова [9; 13; 16; 20; 28; 30].

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Дайте характеристику основним етапам розвитку теорії організаційного управління корпорацією.

2. Назвіть фактори зовнішнього середовища, що впливають на діяльність корпорації.

3. Які внутрішні фактори визначають структуру корпоративного управління на підприємстві?

4. Які системні принципи покладені в основу структури управління корпорацією?

5. З яких основних функціональних підрозділів складається промислова корпорація?

6. Назвіть основні цілі функціонування сучасних корпорацій.
7. Що є головними завданнями та функціями діяльності Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Основним законодавчим актом, який регламентує діяльність корпорацій в Україні є:
 - а) Господарський кодекс;
 - б) Закон України "Про господарські товариства";
 - в) Закон України "Про акціонерні товариства";
 - г) Закон України "Про підприємства".
2. Головним установчим документом акціонерного товариства є:
 - а) колективний договір;
 - б) установчий договір;
 - в) статут;
 - г) положення про загальні збори акціонерів.
3. Затвердження щорічних кошторисів, штатного розкладу та посадових окладів працівників (окрім членів правління) є компетенцією:
 - а) загальних зборів акціонерів;
 - б) правління;
 - в) наглядової ради;
 - г) ревізійної комісії.

Змістовий модуль 2. Практика управління акціонерними товариствами в Україні

Тема 5. Органи управління акціонерних товариств

1. Структура органів управління акціонерними товариствами.
2. Загальні збори акціонерів.
3. Наглядова рада акціонерного товариства.
4. Виконавчий орган акціонерного товариства (правління).

Питання для самостійного опрацювання

1. Корпоративний секретар.
2. Внутрішній аудит як особлива організаційна форма контролю акціонерного товариства.
3. Ревізійна комісія акціонерного товариства, її статус, функції та повноваження.

4. Відділи управління корпоративними правами та роботи з акціонерами в структурі підприємств.

5. Основні види корпоративних конфліктів, пов'язаних з органами управління акціонерних товариств.

Література: основна [3; 4; 6; 7]; додаткова [11; 15; 17; 18; 26; 29].

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Назвіть структуру органів управління акціонерного товариства.

2. Які функції та повноваження загальних зборів акціонерів?

3. Назвіть головні функції та повноваження наглядової ради.

4. Який склад, повноваження та функції виконавчого органу акціонерного товариства (правління)?

5. Особливості статусу ревізійної комісії.

6. Як перерозподіляється компетенція між органами управління акціонерного товариства.

7. Які способи участі акціонерів в управлінні акціонерним товариством?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Внесення змін до статуту товариства є компетенцією:

- а) загальних зборів акціонерів;
- б) правління;
- в) наглядової ради;
- г) ревізійної комісії.

2. Проведення чергових та позачергових загальних зборів на вимогу акціонерів або виконавчого органу є компетенцією:

- а) загальних зборів акціонерів;
- б) правління;
- в) наглядової ради;
- г) ревізійної комісії.

3. Підготовка (розробка) стратегії компанії для затвердження наглядовою радою є компетенцією:

- а) загальних зборів акціонерів;
- б) правління;
- в) наглядової ради;
- г) ревізійної комісії.

4. Розробка бізнес-планів, поточних планів та інших програм і заходів фінансово-господарської діяльності є компетенцією:

- а) загальних зборів акціонерів;
- б) правління;
- в) наглядової ради;
- г) ревізійної комісії.

Тема 6. Корпоративні цінні папери. Корпоративні фінанси

1. Види цінних паперів. Акції – пайові цінні папери акціонерного товариства.
2. Система реєстраторського та депозитарного обліку.
3. Фінансова звітність акціонерного товариства.
4. Дивідендна політика.

Питання для самостійного опрацювання

1. Загальна характеристика фондового ринку України.
2. Торговці цінними паперами та організатори торгівлі.
3. Роль корпоративного управління в ефективному використанні фінансових ресурсів.
4. Фінансовий менеджмент у системі управління АТ.

Література: основна [3; 4; 7]; додаткова [9; 14; 17; 21; 23].

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Назвіть види корпоративних цінних паперів.
2. Які ви знаєте типи, категорії і види акцій?
3. Які способи розміщення акцій під час проведення емісії?
4. Охарактеризуйте обіг акцій на фондовому ринку.
5. Дайте визначення поняттю системи реєстру акціонерів.
6. Як оподатковується розміщення та обіг акцій?
7. Назвіть умови викупу акціонерним товариством власних акцій.
8. Що становить поняття корпоративні фінанси?
9. Надайте структуру власних і запозичених коштів акціонерного товариства.
10. Які документи складають фінансову звітність акціонерного товариства в Україні?
11. Назвіть основні фінансові показники, за якими оцінюють діяльність корпорації акціонери та інші зацікавлені особи корпоративного управління.
12. Дайте визначення методам розрахунку показників фінансового стану підприємства.

13. Як розрахувати рентабельність, ліквідність, фінансову стабільність та ділову активність корпорації?
14. Визначте цілі фінансового менеджменту в акціонерному товаристві.
15. Яка нормативна база для управління фінансовими ресурсами корпорації в Україні?
16. Назвіть основні функціональні обов'язки фінансового менеджера.
17. Охарактеризуйте концептуальні підходи до дивідендної політики.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Цінним папером, що підтверджує право власності та дає змогу брати участь в управлінні товариством є:
 - а) вексель;
 - б) облігація;
 - в) акція;
 - г) фондовий дериватив.
2. Цінним папером, що підтверджує безумовне грошове зобов'язання однієї сторони сплатити іншій стороні визначену суму грошей у певний строк, є:
 - а) вексель;
 - б) облігація;
 - в) акція;
 - г) фондовий дериватив.
3. До пайових цінних паперів належать:
 - а) вексель;
 - б) облігація;
 - в) акція;
 - г) фондовий дериватив.

Тема 7. Інформація в системі корпоративного управління

1. Основні характеристики управлінської інформації.
2. Основні принципи і вимогам щодо розкриття інформації в акціонерному товаристві.
3. Класифікація інформації за режимом доступу.
4. Державне регулювання процесу надання та отримання інформації.

Питання для самостійного опрацювання

1. Зовнішні та внутрішні інформаційні джерела.
2. Канали розповсюдження інформації в системі корпоративного управління.

3. Регулярна та особлива інформація про емітента.
 4. Внутрішні положення акціонерного товариства щодо інформації.
- Література:** основна [3; 6; 7]; додаткова [11; 17 – 19; 21; 23; 26; 29].

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Визначте сутність основних характеристик управлінської інформації.
2. Які внутрішні і зовнішні інформаційні джерела інформації ви знаєте?
3. Назвіть види звітності (фінансової і нефінансової), що є відкритим інформаційним джерелом про діяльність корпорації?
4. Які основні типи і категорії документів застосовуються у діяльності акціонерного товариства?
5. Дайте визначення основним принципам і вимогам щодо розкриття інформації в акціонерному товаристві.
6. Надайте класифікацію інформації за режимом доступу.
7. Які документи і з яким змістом регламентують інформаційну політику корпорації?

Тестові завдання для перевірки знань

1. До якої категорії за режимом доступу ви віднесли б таку інформацію, як список членів наглядової ради, їх адреси та телефони (в тому числі домашні):
 - а) відкрита;
 - б) конфіденційна;
 - в) таємна?
2. До якої категорії за режимом доступу ви віднесли б таку інформацію, як прибуток товариства за минулий рік:
 - а) відкрита;
 - б) конфіденційна;
 - в) таємна?
3. До якої категорії за режимом доступу ви віднесли б таку інформацію, як статут товариства:
 - а) відкрита;
 - б) конфіденційна;
 - в) таємна?
4. До якої категорії за режимом доступу ви віднесли б таку інформацію, як величина статутного фонду:
 - а) відкрита;
 - б) конфіденційна;
 - в) таємна?

Тема 8. Реорганізація і ліквідація акціонерних товариств

1. Сутність реорганізації підприємств.
2. Форми реорганізації підприємств в Україні.
3. Дочірні підприємства, філії, представництва.

Питання для самостійного опрацювання

1. Нормативна база з питань реорганізації.
2. Процедура реорганізації.
3. Підстави припинення акціонерного товариства. Скасування державної реєстрації господарського товариства.
4. Створення та функціонування холдингових компаній та фінансово-промислових груп.

Література: основна [3; 6 – 8]; додаткова [9; 13 – 15; 20; 21].

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте сутність і завдання реорганізації підприємств.
2. Які форми реорганізації підприємств в Україні ви знаєте?
3. Яка процедура злиття та приєднання?
4. Яка послідовність дій акціонерного товариства під час поділу та виділення?
5. Що таке перетворення акціонерного товариства?
6. Сутність дочірніх підприємств, їх відмінності від філії та представництва.
7. Які специфічні ознаки управління дочірнім підприємством? Припинення діяльності дочірнього підприємства.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Рішення стосовно реорганізації та ліквідації АТ відноситься до компетенцій:
 - а) загальних зборів акціонерів;
 - б) правління;
 - в) наглядової ради;
 - г) ревізійної комісії.
2. Формою реорганізації акціонерного товариства є:
 - а) приватизація;
 - б) корпоратизація;
 - в) перетворення;
 - г) роз'єднання.

3. У випадку прийняття рішення про ліквідацію акціонерного товариства формується орган управління під назвою:

- а) апеляційна комісія;
- б) реорганізаційна комісія;
- в) тимчасовий керуючий;
- г) ліквідаційна комісія.

Тема 9. Ефективність корпоративного управління

1. Критерії ефективності корпорацій.
2. Основні типи конфліктів у досягненні балансу інтересів зацікавлених осіб.
3. Рейтинги корпоративного управління, їх основні ознаки і призначення.

Питання для самостійного опрацювання

1. Підходи до ефективності корпоративного управління: системний, цільовий, ситуаційний, внутрішньорганізаційний.
2. Міжнародні організації, що визначають рейтинги корпоративного управління.
3. Підстави до створення рейтингової системи в Україні. Принципи корпоративного управління України.

Література: основна [3 – 5]; додаткова [10; 17 – 20; 26; 27].

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Обґрунтуйте критерії оцінки ефективності різних груп учасників корпоративних відносин.
2. Назвіть інтереси фінансових і не фінансових інвесторів у системі корпоративного управління.
3. Порівняйте потреби корпорацій і інвесторів у створенні рейтингів корпоративного управління.
4. Які найбільш відомі рейтинги корпоративного управління ви знаєте? Чим вони відрізняються?
5. Які перспективи створення рейтингу корпоративного управління в Україні?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Перевірка фінансового стану товариства, виявлення резервів покращення економічного стану відноситься до компетенцій:
 - а) загальних зборів акціонерів;
 - б) правління;
 - в) наглядової ради;
 - г) ревізійної комісії.

2. Перевірка фінансової документації відноситься до компетенцій:

- а) загальних зборів акціонерів;
- б) правління;
- в) наглядової ради;
- г) ревізійної комісії.

3. Перевірка дотримання порядку оплати акцій акціонерами, передбаченого установчими документами відноситься до компетенцій:

- а) загальних зборів акціонерів;
- б) правління;
- в) наглядової ради;
- г) ревізійної комісії.

Написання наукових статей

Наукова стаття повинна мати у своїй структурі такі елементи:

Вступ (постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з останніми дослідженнями та публікаціями, а також із важливими науковими та практичними завданнями з обов'язковими посиланнями в тексті на літературні джерела, що використовуються. Автор має виділити із загальної проблеми ту її частину, яку він досліджує, та показати її актуальність).

Постановка завдання (формулювання цілей і методів дослідження проблеми, що розглядається).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується зазначена стаття.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Висновки (наукова новизна, теоретичне та практичне значення дослідження, соціально-економічний ефект від впровадження отриманих результатів, перспективи подальших наукових розробок у даному напрямі).

Тематика наукових статей

1. Сутність та ключові риси "корпоративного управління".
2. Особливості формування та розвитку корпоративного управління в Україні.
3. Роль і місце корпорацій у ринковій економіці.
4. Переваги та недоліки акціонерних товариств.

5. Сутність конфлікту головних учасників корпоративних відносин.
6. Фактори впливу на систему корпоративного управління.
7. Порівняльний аналіз акціонерних товариств та товариств з обмеженою відповідальністю.
8. Особливості формування системи органів управління акціонерного товариства.
9. Роль і місце загальних зборів акціонерів у системі управління акціонерного товариства.
10. Роль і місце наглядової ради в системі управління акціонерного товариства.
11. Роль і місце виконавчого органу (правління) в системі управління акціонерного товариства.
12. Особливості статусу ревізійної комісії.
13. Особливості розподілу компетенцій між органами управління акціонерного товариства.
14. Можливості акціонерів із різними пакетами акцій щодо участі в управлінні акціонерним товариством.
15. Види корпоративних цінних паперів.
16. Типи, категорії і види акцій.
17. Особливості емісії акцій на сучасному етапі розвитку корпоративних відносин в Україні.
18. Особливості обігу акцій на фондовому ринку в Україні.
19. Особливості формування системи реєстру акціонерів в Україні.
20. Особливості оподаткування розміщення та обіг акцій в Україні.
21. Умови викупу акціонерним товариством власних акцій.
22. Цілі та завдання реорганізації акціонерних товариств в Україні.
23. Переваги та недоліки різних форми реорганізації підприємств в Україні.
24. Аналіз ключових відмінностей таких форм реорганізації підприємств, як злиття та приєднання.
25. Аналіз послідовності дій акціонерного товариства під час поділу та виділення.
26. Сутність та завдання перетворення акціонерного товариства.
27. Сутність дочірніх підприємств, їх відмінності від філії та представництва.
28. Особливості управління дочірнім підприємством та припинення його діяльності.
29. Дослідження стандартів корпоративного управління різного рівня.
30. Роль акціонерних товариств у розподілі інвестиційних ресурсів.

31. Аналіз структури системи стандартів корпоративного управління.
32. Участь міжнародних організацій у створенні стандартів корпоративного управління.
33. Аналіз принципів корпоративного управління Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР).
34. Особливості ставлення міжнародної мережі з корпоративного управління до принципів ОЕСР.
35. Мета та сутність принципів корпоративного управління Європейського банку реконструкції та розвитку.
36. Мета та особливості стандартів, розроблених Конфедерацією європейських асоціацій акціонерів "Євроакціонери".
37. Порівняльний аналіз найбільш відомих національних Кодексів корпоративної поведінки.
38. Аналіз нормативно-правової бази, яка регламентує діяльність акціонерних товариств в Україні.
39. Порівняльний аналіз моделей корпоративного управління.
40. Особливості структури володіння акціями і контролю над корпорацією в англо-американській моделі.
41. Порівняльний аналіз функцій ради директорів американських та японських корпорацій.
42. Порівняльний аналіз функцій ради директорів американських та західноєвропейських корпорацій.
43. Особливості розвитку західноєвропейської моделі корпоративного управління.
44. Особливості розвитку японської моделі корпоративного управління.
45. Особливості розвитку американської моделі корпоративного управління.
46. Роль фінансово-промислових мереж як ключових учасників корпоративних відносин в японській моделі.
47. Роль та участь "інсайдерів" та "аутсайдерів" у різних моделях корпоративного управління.
48. Типи контролю над корпораціями у інсайдерській та аутсайдерській системах корпоративного управління.
49. Аналіз основних рис та сфер розповсюдження перехідної моделі корпоративного управління.
50. Особливості залучення коштів в акціонерному товаристві.
51. Вимоги до розкриття фінансової інформації акціонерного товариства в Україні.

52. Концептуальні підходи до дивідендної політики.
53. Особливості дивідендної політики акціонерних товариств в Україні.
54. Методики розрахунку дивідендів в акціонерному товаристві.
55. Характеристика етапів розвитку теорії організаційного управління корпорацією.
56. Аналіз факторів впливу на систему органів управління акціонерного товариства.
57. Аналіз принципів, покладених в основу структури управління корпорацією.
58. Роль і місце корпоративного секретаря в системі управління акціонерного товариства.
59. Особливості розподілу функцій між наглядовою радою та корпоративним секретарем.
60. Цілі та завдання внутрішніх положень акціонерного товариства.
61. Сутність та основні характеристики управлінської інформації.
62. Дослідження внутрішніх і зовнішніх інформаційних джерел інформації в акціонерному товаристві.
63. Принципи розподілу інформації за ступенем доступу в акціонерному товаристві.
64. Типи і категорії документів, які застосовуються у діяльності акціонерного товариства.
65. Принципи і вимоги щодо розкриття інформації в акціонерному товаристві.
66. Класифікація інформації за режимом доступу.
67. Документи, які регламентують інформаційну політику акціонерного товариства.
68. Ключові відмінності акціонерних товариств від інших форм господарської діяльності.
69. Критерії оцінки ефективності різних груп учасників корпоративних відносин.
70. Методи оцінки роботи членів органів управління акціонерного товариства.
71. Аналіз інтересів фінансових і нефінансових інвесторів у системі корпоративного управління.
72. Особливості мотивації членів органів управління акціонерного товариства.
73. Причини та шляхи подолання конфлікту інтересів різних груп учасників корпоративного управління.
74. Порівняльна характеристика рейтингів корпоративного управління.

75. Перспективи розвитку корпоративного управління в Україні.

76. Використання світової практики корпоративного управління в українській економіці.

Рекомендована література

Основна

1. Господарський кодекс України. – Х. : ТОВ "Одісей", 2003. – 248 с.
2. Євтушевський В. А. Основи корпоративного управління : навч. посібн. / В. А. Євтушевський. – К. : Знання-Прес, 2002. – 317 с.
3. Задихайло Д. В. Корпоративне управління : навч. посібн. / Д. В. Задихайло, О. Р. Кібенко, Г. В. Назарова. – Х. : Еспада, 2003. – 688 с.
4. Козаченко Г. В. Корпоративне управління : підручник для вузів / Г. В. Козаченко, А. Е. Воронкова. – К. : "Лібра", 2004. – 368 с.
5. Принципи корпоративного управління України. – К. : ДКЦПФР, 2003. – 35 с.
6. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.91, № 1576-XII // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 49. – С. 682.
7. Управление акционерным обществом (корпоративное управление в Украине) : пособие МФК. – К. : "Столетие", 1999. – 196с.
8. Цивільний кодекс України. – Х. : ТОВ "Одісей", 2003. – 408 с.

Додаткова

9. Андронов В. В. Корпоративное предпринимательство: менеджмент, финансы, государственное регулирование / В. В. Андронов. – М. : Экономика, 2003. – 236 с.
10. Гриньова В. М. Організаційно-економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні : монографія / В. М. Гриньова, О. Є. Попов. – Х. : Вид. ХДЕУ, 2003. – 324 с.
11. Демб Ада Корпоративне управління: віч-на-віч з парадоксами / Ада Демб, Ф.-Фрідріх Нойбауер. – К. : Основи, 1997. – 302 с.
12. Кашанина Т. В. Корпоративное право : учебник для вузов / Т. В. Кашанина. – М. : Изд. НОРМА – ИНФРА-М, 1999. – 815 с.
13. Кибенко Е. Р. Корпоративное право: учебное пособие/ Е. Р. Кибенко. – Х. : Изд. "Эспада", 1999. – 235 с.
14. Кныш М. И. Стратегическое управление корпорациями / М. И. Кныш, В. В. Пучков, Ю. П. Тютиков. – СПб. : Изд. "Культ-информ-пресс", 2002. – 239 с.

15. Корпоративное управление. Владельцы, директора и наемные работники акционерного общества / под ред. М. Хесселя. – М. : Джон Уайли энд Санс, 1996. – 364 с.
16. Кошкин В. И. Управление государственной собственностью / В. И. Кошкин. – М. : ВШПП ; ИНФРА-М, 1997. – 490 с.
17. Масютин С. А. Механизмы корпоративного управления : научная монографія / С. А. Масютин. – М. : ЗАО "Финстатинформ", 2002. – 240 с.
18. Мащенко В. Е. Системное корпоративное управление / В. Е. Мащенко. – М. : Сирин, 2003. – 251 с.
19. Назарова Г. В. Організаційні структури управління корпораціями / Г. В. Назарова. – Х. : Вид. ХДЕУ, 2004. – 408 с.
20. Храброва И. А. Корпоративное управление: вопросы интеграции. Аффилированные лица, организационное проектирование, интеграционная динамика / И. А. Храброва. – М. : Изд. "Альпина", 2000. – 198 с.
21. Цуглевич В. Н. Корпоративный менеджмент в условиях нестабильного рынка / В. Н. Цуглевич. – М. : Изд. "Экзамен", 2003. – 320 с.
22. Шеин В. И. Корпоративный менеджмент : опыт России и США / В. И. Шеин, А. В. Жуплев, А. А. Володин. – М. : ОАО "Типография "НОВОСТИ", 2000. – 280 с.

Електронні ресурси

23. Глосарій (Теорія X і Y МакГрегора) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://aav.ru.glossary>.
24. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
25. Корпоративное управление в России (рейтинги) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.corp-gov.ru/projects/rating>.
26. Портал корисних посилань. – Режим доступу : <http://www.finmarket.info.com>.
27. Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
28. Сайт міжнародної фінансової корпорації (Принципи корпоративного управління). – Режим доступу : <http://www.ifc.org/Ukraine/ucdp/materials/CorporateGovernancePrinciples.pdf>.
29. Сайт Standard and Poor's. – Режим доступу : <http://www.standardandpoors.ru>.
30. Сайт ОЕСР. – Режим доступу : <http://www.oecd.org>.
31. Сайт ДКЦПФР. – Режим доступу : <http://www.smida.gov.ua>.

